

Helyesírási összefoglaló

8. osztály

Mi a helyesírás?

Szabályrendszer, mely nyelvünk írásbeliségét irányítja.

A nyelv használói számára általánosan és egységesen kötelező.

Fontos szerepe van :

- A nyelvi egység megteremtésében
- Írásbeli közléseink, megnyilatkozásink érthetőségében
- A megfelelő kommunikációban

A magyar helyesírás latin betűs, betűíró, hangjelölő és értelemtükröző írásrendszer.

Latin betűs: mert a magyar betűsor a latin betűkészletből alakult ki

Betűíró: legkisebb alapegysége a betű, mely a hangokat jelöli.

Hangjelölő: többségében kiejtett hangokat jelöl, kivéve a mássalhangzó törvényekben.

Értelemtükröző: világosan elkülönítjük a szótövet és a toldalékot, a tulajdonnevek fajtáit, megkülönböztetjük egymástól a szóösszetételeket és a szókapcsolatokat.

Helyesírási alapelvek

- Kiejtés szerinti írásmód
- Szóelemző írásmód
- Hagyományos írásmód
- Egyszerűsítő írásmód

Kiejtés szerinti írásmód

A szóelemeket nagyrészt a köznyelvi kiejtésük alapján írjuk.

Pl.: gép, ceruza, asztal

Kivételek:

Azok a szavak, amelyek **dz, dzs** hangot tartalmaznak, ugyanis amikor magánhangzók között vannak, akkor hosszan ejtjük őket pl.: bodza (**boddza**), maharadzsa (**maharaddzsa**).

Illetve néhány más szótő, ahol **rövid magánhangzót** írunk, de hosszút ejtünk pl. árboc(**árbóc**), bura (**búra**)

Szóelemző írásmód

A szóelemző írásmód biztosítja

- a toldalékos szavakban a szótő és a toldalék felismerését
- az összetett szavakban pedig minden tag felismerését

A szavak legnagyobb részében a szóelemeket olyan alakjukban sorakoztatjuk egymás mellé, ahogyan külön-külön ejtve hangzanak.

Barátság (baráccság)=barát+ság

Állatbarát = állat + barát

Darázsfészek = darázs + fészek

Ennek az elvnek az érvényesítése akkor különösen fontos, ha a szó egészét másképp mondjuk ki, mint a szóelemeket külön-külön.

kertje=kert+je ejtsd: kertye

Igazság = igaz + -ság ejtsd: igasság

Csak az ejtés változik, az írás nem

Hagyományos írásmód

Helyesírásunk bizonyos esetekben a hagyományt követi a mai hangjelölés, mai kiejtés, szóelemzések rovására.

- Családnevek: Móricz, Madách, Kossuth
- Dz-t, dzs-t akkor sem kettőzzük meg, általában ha hosszú hangot jelöl: bodza, maharadzsa; a hasonulást itt is jelöljük: peddze, briddzsel.
- Ly a j hang helyén: gólya, lyuk, stb.

aa = á: *Gaal* [e.: gál]

eé = é: *Veér* [e.: vér]

eö = ö: *Eötvös* [e.: ötvös]

ew = ö: *Thewrewk* [e.: török]

oó = ó: *Soós* [e.: sós]

y = i: *Kölcsey* [e.: kölcsei] stb.

ch = cs: *Madách* [e.: madács]

cz = c: *Czuczor* [e.: cucor]

s = zs: *Jósika* [e.: józsika]

th = t: *Csáth* [e.: csát]

ts = cs: *Takáts* [e.: takács]

w = v: *Wesselényi* [e.: veselényi] stb

Móricz + -val → Móriczcal

Babits + -val → Babitscsal

Madách + -val → Madáchcsal

Kossuth + -val → Kossuthtal

Egyszerűsítő írásmód

Célja, hogy az írás folyamata minél gyorsabb legyen, minél kevesebb energiát és helyet igényeljen.

A **mássalhangzók időtartamának** írásbeli jelölésekor két alapvető esetben alkalmazzuk az egyszerűsítés elvét:

- a **többjegyű betűk kettőzésekor** (pl. *vissza, megye*);

$SZ+SZ \rightarrow SSZ$

$gy+gy \rightarrow ggy$

- **három azonos mássalhangzó** találkozásakor **tő- és toldalékhatáron** (pl. *tollal, szebbé*).

$toll+val \rightarrow tollal \rightarrow tollal$

$szebb+vé \rightarrow szebbé \rightarrow szebbé$

Kivétel:

Az összetett szavak határán nem egyszerűsítünk.

Jegygyűrű és nem jeggyűrű

Balett-táncos és nem balettáncos

Csekk-könyv és nem csekkönyv

Gyakoroljunk!

Melyik helyesírási elv érvényesül a szavakban?

Karcsú

kiejtés elve

Bagoly

hagyomány elve

Köpeny

kiejtés elve

Madách

hagyomány elve

Sakkal

egyszerűsítő írásmód

Tízszer

szóelemző

Barátság

szóelemző

Ibolya

hagyomány elve

Költség

szóelemző

Szalag

kiejtés elve

Tk. 178. oldal

J vagy **ly**?

Fo__ik, se__t, pocso__a, __uk, i__en, bago____, papagá__,
szila____, lebu__, hü__e

Megoldás:

Fo**ly**ik, se**j**t, pocso**ly**a, **ly**uk, i**ly**en, bago**ly**, papagá**j**, szila**j**, lebu**j**,
hü**ly**e

Pótold a nevek hiányzó betűit!

Móri__ Zsigmond, Ad__ Endre, Karint____ Frigyes, Tót____
Árpád, Pilinszk__ János, Kossut__ Lajos, Szé__enyi István

Megoldás:

Móri**cz** Zsigmond, Ad**y** Endre, Karint**hy** Frigyes, Tó**th** Árpád,
Pilinszk**y** János, Kossut**h** Lajos, Szé**ch**enyi István

Kösd a felsorolt szavakat a megfelelő helyesírási alapelvhez!

kályha, Thewrewk, kalandja, orra, csehvel, tollal, potrohhal, huszadik, Csáth, Kovács, Kováts, asszony

szóelemző

egyszerűsítő

Kiejtés szerinti

hagyományos

Kiejtés szerinti: Kovács, potrohhal, huszadik

Szóelemző: kalandja, csehvel

Hagyományos: Thewrewk, Csáth, Kováts, kályha

Egyszerűsítő: asszony, tollal, orra

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!